

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor
 Negyedévre... 4
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor
 Negyedévre... 5
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor
 Negyedévre... 6

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Még jelenik minden nap a hetfő és
kedd utáni napok kivételével.Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.A szerkesztőség kéziratok visszaadására
vagy megőrzésére nem vállalkozik.Előzetesek és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, nov. 14.

Feliratok.

Abban a zürzavarban, mely minden közjogi, államjogi kérdésünkhöz ott kavargat, épp úgy, mint ahogy politikai és társadalmi jelszavaink körül, igazán bajos megtalálni a helyes utat, de így a felirati viták idején, szinte belé bódul az ember, ha egy kis magot is keres a sok héjj közül.

Helyes felfogás szerint a parlament és király egyenlő faktor, de mivel egyik sarkalatos felségjog szerint a törvény csak a királyi szentesítés után lehet törvény; a népképviselő feliratban fordul a felségjog gyakorlójához, melyben informálni akar és bizonyos irányban nyomást gyakorolni a jövő parlamenti ciklus munka tervére.

Nagy értékű a parlament felirati joga, mert így közvetlenül, a szokásos tanácsadók nélkül, maga a népképviselő rajzolhatja meg a helyzet képét és vezetheti rá a Felső figyelmét a szükséges reformok, vagy óhajtott haladás irányára.

Igy van a teoriában, de mint annyi más, másként a prakszisban.

Azt várná az ember, hogy mely tanulmány, álmatlanul töltött éjszakák drága gyümölcse egy ilyen felirat, melyben a honfi szív a bölcsességgel kötve frigyét, a nemzet lelkéből nyújt egy darabot a király elé.

Pedig!

Minden felirat csupa pártfelirat, melyen átérzik a pártok szaga s melyek pártgravamenekkel vannak tele s pártszempontok érvényesülése a cél.

Vagy mondjuk nyiltabban. A királynak szól a cím, a bélés a választóknak.

Ugy-e mi jól oda mondtunk, ugy-e mi loyálisak voltunk? Ez kiabál a feliratokból.

De bölcsességet és tiszta látást ne is várjunk ott, a hol a pártfegyelem előbb való a meggyőződésnél s a párt érdeke a közérdeknél.

Természetesen mindenik feliratban van jó, de hát az is régi szokás, hogy a felirati vita mit sem változtat a feliratokon. Nem a parlament állítja össze, hogy mit írjanak meg, becsületes, közös megállapodás után, hanem összekapnak a pártok, a melyik felül marad, az nyújtja fel a maga iratát, a többi pedig sutba kerül; és a többiben foglalt helyes eszme — szintén.

A két ellenzéki párt újra szerkesztett feliratot s hogy most benyújtották a Házban, ez a nap szenzációja.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, nov. 14.

Gróf Apponyi Albert az ülést 10 órakor megnyitja.

A múlt ülés jegyzőkönyvének felolvasása

után Apponyi a jegyzőkönyv tartalmára nézve megjegyzi, hogy több képviselő neve tévedésből csuszolt bele a végleg igazolt képviselők névjegyzékébe és kéri a házat, hogy egyezzenek bele, miszerint ezek a képviselők a névjegyzékből kiiktassanak. (Helyeslés.)

Majd áttér Chernel György képviselő esetére, a kit a múlt ülésen a végleg igazolt képviselők névsorába fel nem vettek.

A kérdésnek illetékes eldöntése végett rögtön az ülés után ártam a kuria elnökéhez és kértem birói döntvényt, vagy illetékes felvilágosítást arra nézve, vajjon a kérvénynek elkésletlen történt beadása az alaki kellek hiánya közé sorozható-e és olyan kérvény, a mely ezen a címen utasított vissza, megteremti e a törvény 11. §-ában foglalt további kérvényezési lehetőséget más választókra nézve.

A kuria elnökétől ma választ nyertem, kérem szíveskedjenek azt meghallgatni.

Kubik Béla olvassa.

A kuria döntése.

Szabó Miklós, a kuria elnöke a következő átiratot intézte a képviselőház elnökségéhez:

Nagyméltóságú gróf képviselőházi elnök ur!

Vonatkozással Nagyméltóságodnak f. é. november 11-én 545. sz. a. kelt nagybecsű átiratára, van sz-rencsém a kuriai bíróság tanácsának meghallgatása után tiszteletteljesen a következőket közölni:

Az országgyűlési képviselőválasztások feletti bíráskodásról szóló 1899. XV. t. c. nem tartalmaz rendelkezést arra nézve, hogy az említett törvény 14. és 15. § a alapján alakított két tanács az esetleg felmerülő

A „TISZÁNTÚL“ TARCZÁJA.

Revanche.

Irtá: Szabó Ilona.

Napról-napra szomorubb, halványabb lett a szép asszony. A gyötrő bizonytalanság hervasztotta, az élettragédiák motivumának miért kérdése tépdeste agyát.

A nagy, pozitív fájdalom lassabb, nyugodtabb, ebben szinte megnyugvással fáj a szív; de ez a bizonytalan gyötrő vergődés szétszedi az idegeket, guzba köti meg szétbogozza a gondolatláncokat, hogy újra komplikáltabb csomót kössön belőlök.

Az ember csak vár, folyton vár s nem tudja, a következő percz mit hoz reá: örömet-e vagy azt a már megsejített nagy bánatot? Mint a halálraitelt czellájában szétpattanásig feszült idegekkel alá s fel futkosva remél és vár; várja azt a pillantot, mely meghozza felségfolyamodására a kegyelmi választ: élet-e vagy halál?

Ez a bizonytalan vergődés nem csillapul, míg a fordulat be nem áll, mi vagy felvillan, vagy elszibbasztva, eltompítva bevezet a nagy, biztos, intenzív fájdalmak rengetegébe.

Ez a lelkében tomboló kétségbeesett bizonytalanság elszívta szép arca rózsapírját, elűzte vidám mosolyát, fehéren, lankadtan maradt, mint az üres pohárban hervadó gyöngyvirág.

Egész nap télenül jött-met, nem volt ereje a cselekvéshez. De egy percznyi nyugalmat sem talált, felzaklatott lelke űzte, hajtotta szüntelen. Lázban éjve, kékdedve remélt és kétségbeesett. Türelmetlenül leste az órát, melyben jönni szokott, de az is mindennap csalódást hozott reá.

— Ma se jön? hát mikor? . . . és miért nem? — kiabálta könyvtelen zokogásba fuló hangon. — Már két hete, hogy megérkezett s még nem volt itt pedig máskor a vasutól egyenest ide hajtatóit. Istenem, ne hagyj el! — s erőtlentül hanyatlott a pamlag illatos, puha vánkósára.

— És ez így megy nap-nap után, az éjszaka még nagyobb gyötrelemeket hoz reá. Valamennyire megvigasztalja az a gondolat: tán beteg, s ebben nyugtalansága némileg enyhül, szomorúsága csendesebb lesz. De a kételkedés elődugja fejét: miért nem tudatta, mint máskor? . . . Egy pillanatnyi megnyugvásért, órák gyötrelmével bűnhődik.

Hosszas elmaradása feltűnik, látogatók jönnek, legmélyebb részvétükkel. Mivel adjon

magyarazatot? . . . Beteg. Betegebb annál, ki fölött konziliumot tartanak a tudós professzorok; a testi fájdalmaknak van gyógyszere, de a lelkinyavalyáknak nem találták még föl a szerumát.

Egy csacsagó kis asszony mézes szavakban adogatja be a keserű mérget, élesen vizsgálva a halvány arcz bágyadt vonásait.

— Tudod-e édes, gyönyörű a korzó. Gyönyörű! nincs is reá más szavam, mely hüen kifejező elragadtatásomat. A te szépséged mégis hiányzik a sok szép között — mondja hízlelve s kutatva szemléli a hatást, mit szavai előidéznek, mikor folytatja.

— Apropó! tudod-e édesem, hogy a szép Beér Gáspár is állandó korzósi alak? Nagyszerű ember, bolondulnak utána az asszonyok. Hanem roppantul konfidens, semmibe se veszi az asszonyok rajongását s nekem éppen ez tetszik benne.

Nyugodtan, csaknem hálásan suttozja a halvány asszonyt:

— Igazán? Akkor neked könnyű lesz meghódítani édesem.

Ez a kis koncz jól esett a fecsegő asszonykának, ennek fejében megbocsátotta barátjának pokoli nyugalmát, melyből nem sikerült kiszimatolni semmi olyast, mit éles nyelvecs-

BURMESTER WILLY

a jelenkor legnagyobb hegedűmestere folyó hó 26-ikán tartja hangversenyét a „Sas“ szálloda nagytermében. Helyárak: Körszék 6 korona, zártszék 1—7. sorig 4 korona, a többi sorok 3 korona, földszinti álló és karzati jegy 2 korona.

Jegyek válthatók Ifj. Berger Sámuel könyvkereskedésében. Bémer-tér.

288—3—10

elvi kérdések felett teljesülésben döntvény alakjában határozzon.

Nehogy azonban a két tanács a törvénynek vitássá válható rendelkezéseit eltérően, sőt ellentétesen alkalmazza, folyó hó 9-én a két tanács tagjai, a törvény némely rendelkezéseinek egyöntetű helyes értelmezését és alkalmazását lehetőleg biztosítandó együttes értekezést tartottak, a mely alkalommal a többek közt 1899. XV. t. cz. 20. §-ának a kérvény beadására szolgáló határidőről szóló rendelkezésére vonatkozólag az az értelmezés érvényesült, hogy az a 155. §-ban meghatározott előzetes meghosszabbítását kivéve semmi okon ki nem terjeszthető közjogi záros határidő. Együttal figyelemmel arra, hogy az mint ilyen a kérvény alaki kellékei közé nem tartozik, hanem a *közjogi természetű* kérvényezési jog érvényesítésének időhatárhoz kötött feltétele, továbbá figyelemmel arra, hogy a törvény 11. §-ának 2. valamint utolsó bekezdése nem általában a 31. §. alapjára, hanem az alaki kellékek hiánya miatt való visszautasításról szól, a két tanács tagjai a 11. §. értelmezésére és alkalmazására nézve abban állapodtak meg, hogy ha valamely választás érvényessége ellen intézett kérvény a 20 §-ban meghatározott záros határidőn túl elkésletten nyújtott be és e miatt visszautasított, az ellen a választás ellen a 11. §-ra alapított kérvény beadásának megengedhetősége *ki van zárva*. Ellenkező esetben, mint a határidő elmulasztásával a mulasztás tartama nap, hét, hónap, év jogi szempontból közömbös, megengedhetőnek kellene venni azt, hogy tiz kérvényező a választást követő több hónap ut n feltűnően elkésletten beadott és nyilván visszautasítandó kérvénnyel a 11. §. alapjára fektethető új kérvény beadására törvényszerű nyílt határidőt teremthessen, már pedig ez sem a törvényhozás szándékával sem a törvény szellemével egyáltalán összhangba nem hozható. Fogadja stb.

Elnök: Az illetékes helyen nyert felvilágosítás alapján *Chernel György* urat a végleg igazolt képviselők névsorába iktatjuk. (Helyeslés.)

Több bejelentés után következett a bíráló bizottság tagjainak megválasztása.

Miután megválasztották a bíráló-bizottság hiányzó tagjait; a megválasztottakat szünet után hirdették ki.

A válaszfelirati vita.

Rohonyi Gyula előadó ismerteti a felirati bizottság javaslatát s magasztaló szavakkal emlékezik meg a trónbeszéd fenkölt szavairól. A trón jelszava: Bizalmam az ősi erényben. Ezzel a jelszóval fordult most a képviselőházhoz. Visszapillantást vet a dynasztia multjára, a nemzet mindig akkor volt nagy és hatalmas, mikor a dynastiával egyetértett. Ezért azt az egyetértést kell ápolnunk.

A feliratról szólva kiemeli, hogy a magas trónbeszéd Isten áldását kéri az országgyűlésnek kárára. Mi pedig azt kívánjuk, hogy Isten áldása legyen a dynastián . . .

Kiáltások a szélsőbalon: A hazán!

Rohonyi Gyula: Arassza kegyelmét az uralkodóra!

Kiáltás a szélsőbalon: Adjon függetlenséget!

Rohonyi ezután a javaslatot elfogadásra ajánlja. (Zaj a szélsőbalon.)

A függetlenségi párt felirata.

Kossuth Ferencz: (Eljenzés a szélsőbalon). Alattvalói hódolattal, de férfias nyíltsággal jelenünk meg feliratunkkal a királyi trón előtt. Nyíltan elmondjuk bajunkat s hisszük, hogy ezt a trón szívesebben fogadja, mintha nyomorúságunkat eltitkolva mondanánk el hódolatlunkat.

Ez összekovácsolt, összedagasztott országban a magyar az államalkotó faj, itt élni s halni akarunk. A magyar nemzet melle sokszor képezte a dynasztia erős várát, — tehát a dynasztia érdeke, hogy kiépíttessék a magyar állam.

Ezt a trónbeszéd is mondja, de mi tisztelettel visszamondjuk, hogy erő és önállóság nélkül a magyar állam nem állam. 34 év óta összevagyunk lánczolvva Ausztriával, egyik se fejlesztheti ki erejét. A két állam érdekei egyenesen ellentétesek lettek. A kik az ellenkezőt állítják s azt mondják, hogy ellenkezőleg: egymás terményeit fogyasztják, azok Magyarországot örökös gyermekké akarják tenni. (Ugy van! a szélsőbalon.) Közgazdasági helyzetünk rákényszeríti az uralkodót, hogy bírásokdjék közöttünk, — egyik vagy másik állam kárára. Ezért ellenzi az önálló vámterületet. Ha igazán ki akarjuk építeni a magyar államot, legelőször hársítsuk el az akadályokat. Teremtsük meg az önálló magyar *hadsereget, az önálló vámterületet, a nemzeti bankot és önálló magyar külügyet.*

A hadsereg fővezénylete — igaz — az uralkodóé; de a törvény nem az *osztrák császárnak*, hanem a *magyar királynak* adta.

Vezénylete nem lehet német, szelleme nem lehet osztrák.

Ferencz császár így szólt 1808-ban a magyarokhoz: Szívem legkedvesebb magyarjai! Megmutatjuk a világnak, hogy királyotok veletek együtt érez alkotmányunk visszaszerzésében. Ime, ha a királyok kérnek, tudnak ékesen szólani. A trónbeszéd ékesszólása tehát nem új dolog.

Fejtegeti ezután az önálló magyar *külügy* és az önálló *vámterület* szükségességét. A magyar kormány erős *befelé* és *lefelé*, de gyöngye *kifelé* és *fölfelé*, valahány van, az osztrákkal alkudozik. Az uralkodó mindig azt a kormányt szólítja fel az engedésre, a ki kér, tehát mindig a magyart. S a magyar — mindig enged.

Ez a kormány mindig megmutatta, hogy nem akar áttérni az önálló vámterületre. Se akkor, mikor nem volt alkalma, de volt joga hozzá; se mikor joga is, alkalma is volt rá. S most se tesz erre semmi előintézkedést. Miért? mert nem akar az önálló vámterület alapjára lépni.

Beszédjét a függetlenségi párt tapsaiban azzal végzi:

— Akkor lesz Magyarország boldog, akkor fogja az új ezredév alapját letenni, ha külön válik Ausztriától, mert mezőgazdasági és ipari állam együtt nem boldogulhat.

A feliratot egy órákor kezdte felolvasni *Illyés Bálint*.

Kiemeli, hogy a nemzet célja függetlenségünk kivívása, nemzeti és történelmi hagyomány ápolása. Rámutat a két állam közti áldatlan és visszás helyzetre. Sajnosan látja, hogy az egymásra utalt két állam közti el-lenségeskedés oly mérvet öltött, hogy már nemzetük létérdekét érinti. A gyűlölséget az osztrákok szítják. Csoda-e, ha az nálunk csak elkeseredést szül? Nincs más megoldás, mint a két állam közti visszás állapotot, fonák viszonyt megszüntetni, mindkettőnek visszaadni természetes jogait. A magyar nemzet követeli önállóságát. Követeli azért, mert sivar ipari és mezőgazdasági életünk a teljes pusztulásba megy, ha Ausztria tovább is rajta fekszik. Ezen csakis az *önálló vámterület* segíthet.

Részletesen felsorolja a függetlenségi párt követeléseit. Követeli az *általános szavazati jogot, a választókerületek igazságosabb felosztását.*

Végül arról szól, hogy a magyar nemzet is hiva a békének.

Biztosítjuk Felsőgedet, hogy minden tettünket, munkánkat hazafiság irányítja, egyedüli célunk a nemzet boldogítása és dicsősége. (Taps a szélsőbalon.)

kéjökkel, a mély részvét letébe helyezése után, bonczolgatni, szövegetni lehetne.

De ha bekukucskáink az ablakon, kíváncsiáguk kielégített voltna s bizonyára nem a divatt ujdonságokról tárgyaltak volna a ragyogó, gyönyörű esti korzón.

Összeomlott rommá vált a szép Karády né lelkében minden, mit eddig a minduntalan felszított reménység támogatott a düledezésben. És a romok tetjén egy sápadt, kifosztott asszony könyezett . . .

Annyira nyomorultnak, elhagyatottnak érzi magát, hogy segélyért folyamodik. A kétségbeesett szerelem, az észbontó bizonytalanság megalázzák büszkeségét és a parancsoláshoz szokott asszony megtanul kérni. Levelet ír Beér Gáspárhoz, melyben e rettenetes állapot magyarázatát kéri.

És nyomorúsága még tetézve lett, büszkesége a sárba tiportatott, meg kellett érnie azt, mit inkább életével váltott volna meg: levelére a hallgatást kapta válaszul.

Még ezt is a többihez. Ezt nem lehet kibírni! . . . De kibírta. Gyengesége is erősebb volt az óriás fájdalomnál és megbirkózott vele. Hanem teljes sötétségben képzelte magát s azt hitte valósággal megőrült. Olyan kaosz volt agyában, melyből egyetlen világos gondolatot sem volt képes kihámozni. Nem is törődött tovább semmivel. Akaratereje elhagyta cselekvési ösztöne megbénult, gondolatainak finom szálat kioldozhatatlan csomóba tömörülve belevesztek a buta bizonytalanságba; nem

ismert magára, hagyta folyni a dolgokat a maguk ásta széles mederben, hogy valaha visszaterelhesse a zuhogó, tarajos hullámu nagy folyamot rendes szük medrébe, arra örökre képtelennek érezte magát.

És csakugyan bekövetkezik az a szomorú momentum, hogy megőrül, ha rövidesen a biztos valóság világosságát nem gyújt bomlódzó elméjében, elhessegetve a bekövetkezendő szerencsétlenség rettenetes sötét rémeit.

Egy régi ismerőse, Beér Gáspárnak testi-lelki barátja, meglátogatta. Olyan őszinte örömmel, hálával fogadta, mintha megmentőjét látná benne. Nem tagadhatta: az elhamvadt reménység alatt éledni kezdett egy kis szikra; sejtette, hogy ettől az embertől megtudja a pozitív igazságot. E lassan szított remény tüzesében keringeltette véréit, fényt lopott szemeibe, az élet színét csalta sápadt arczára.

Jó barátának a régi ismeretség czimén joga van megbolygatni a féltve őrzött intimításokat. Ráthay Gusztó ismerte ennek a két léleknek poétikus idilljét; csodálta azt a lelki-fennsőbbiséget, melylyel minden érzéki vágy nélkül boldogok tudtak lenni a kölcsönös szerelem magasztos, eszményi tiszta atmoszférájában. A lélek szerelmének nevezte s mélyen elszomorodott, csaknem dühös volt, hogy az élet csuf érdekével ebbe is belekontárkodott. Sajálta mindegyiket, de különösen ezt a szép, jószívű asszonyt, bámulta lelkierejét, melylyel szenvedéseit a nyugodt alaroz mögé tudta rejteni . . . Hamarosan megmentette társalgásu-

kat a reájuk érdektelen banalitásoktól s rátért jövele tulajdonképeni céljára.

— Nagyságos asszonyom, én voltaképe most a Gáspár búcsúédvözetletét hoztam — mondta szomoruan halkra fogott mély baritonjával. — Nagyon kért mentsem ki; kegyes elnézésért esedezik. Mondhatnék talpraesett banalitásokat, aminek bizton hitelt adna s ami nyugtalanságát lecsönnesítené, de loyaltásom nem engedi meg az ilyen jóindulatu hazugságokat. Pedig szeretném elámitani, szeretném érzéseit úgy átfórmálni, hogy a fájdalomak iránt soha fogékonyssággal ne bírja-ak . . . Mert én rossz hírnemő vagyok. H-lyesebben tettem volna, ha becsukja előttem szobáinak ajtóit. De azt hiszem, akkor meg az ablakon jöttem volna be, hogy megmentsem önt a bizonytalanságba való töprengéstől. Ezt nagyobb kinnak ismerem, mint a legrosszabb valóságot . . . Ugy-e meghallgatja, amit mondanai fogok? — kérőleg nézett bus szemével a szép asszonyra, mire a könnytől homályos kék szemek könyörgéssel válaszoltak.

— Ne haragudjék meg nyers őszinteségemért. Nemcsak körvonalozni, tárgyilagosan szeretném előadni a dolgot. Sem elvenni, sem hozzátenni nem akarok, szavaimból a Gáspár szavaira ismerhet. Ide s tova egy hónapja itthon van, őnnél még nem volt egyszer sem. De nem érzelmének változása miatt. Erős parancs, szigoru tilalom. Béklyót tett szívére, szorongása, kiáltó szava mit sem ért, a vas szorítása alatt csak jobban vérezett . . . A

A néppárt felirata.

Zichy János gróf: A gazdasági kérdések megoldása nem annyira politikai, mint inkább szociális kérdés. Nem lehet azt könnyedén elintézni. Ennek mélyébe kell hatolni. Meg kell akadályozni a bevándorlást és meg kell gátolni a kivándorlást. Maga az állam az ily súlyos bajok orvoslására nem elég alkalmas. Itt befolyást kell engedni a magasabb erkölcsnek, a kötelességtudásnak, és teljesítésnek. Valami olyasmire van szükség, mely arra tanítja az embert, hogy szeresse ezt a földet, melyen él, még ha szenvedései fűzik is hozzá.

Beszéde végén benyújtotta a néppárt lendületes és tartalmas feliratát, melynek főbb részei a következők:

Elavult választási törvényeink egyáltalában nem felelnek meg sem a haladó kor, sem a terjedő műveltség kívánalmainak, sem az osztó igazságnak és az állami terhek viselésével arányos politikai jogok egyenlőségének, sem pedig annak a közjogi alapelvnek, hogy a törvényhozásban az egész nép, képviselői által, részt vegyen és így a megválasztott képviselőház tekintélye iránt teljes bizalommal viseltessék. Ez pedig csakis a választókerületeknek új és arányos beosztásával és a községenként való titkos szavazással érhető el.

Mélyen fájallják, hogy azon évtizedek alatt, mióta alkotmányunk helyreállítva működik, az egymást követő kormányoknak és országgyűléseknek nem képezte gondját sem az egyesítési, sem a gyülekezési jognak, sem a szólás- szabadságnak törvény útján való biztosítása, sem egyáltalán a közszabadságok fejlesztése, sem a közigazgatásnak olyan szervezése, mely a jogrendet a mostani társadalom igényeinek megfelelő módon tegye a tisztviselőkre és közönségre egyaránt kötelezővé. Kérnünk kell tehát a közigazgatás egyetemes reformját előterjesztett törvényjavaslatokban, hogy az országgyűlésnek módjában legyen megítélni a változtatások szükségét, helyességét, összehangját, költségét, és hogy egy a polgároknak, mint a tisztviselőknél egyéni jogai és közszabadságai kellő biztosítékokkal megóva leszenek.

Nem kisebb föladat vár a törvényhozásra, a kormány ismételt bejelentett szándékával, hogy a lejárt véderőtvényt megújítsa. Nem zárkózunk el ennek szükségétől. Felelősségünk komolyságával fogjuk elbírálni a kormány előterjesztéseit. A mivel a trón és az

családnak nem tetszett a választás, mert a kormányzó, az üres lelkű, gögős Klemma így akarta. Bűnül rötta fel és nem tudta megbocsátani önnök azt a merészséget, hogy testi-lelki tulajdonokban kiválóbb, mint ő. Ha ez a főbenjáró bűne nincs, talán amnesztiát nyer azért, hogy elvált asszony; mert ez is számítás alá esett. Bár a világ előtt tudva van, hogy egy évi házasságle alatt tíz évi mártíromságot szenvedett; de ez mindegy ön mégis csak elvált asszony. És a szigoru morál itt megbotránkozik. Nem ismerve be ez ő inmorális tetteit. . . Ez a morál azt harsogja, hogy ön bolondítja magához a férfit s ez nem tud szabadulni hatalma alól.

Leverte szivarjának hamuját a csinos festett majolika tartóba, nagyot szivott belőle s tűnődve nézte a füstfelhőkön át az ablak előtti fák lombjavesztett kopasz ágait. Majd a pamplág fölötti pompás gobelin szőnyegre esett tekintete, melyhez odatámasztva az asszony feje úgy vált ki a tompa alapból, mint egy odalehelt poétikus édes álom. Előzte hosszan, gyönyörűséggel s csak mikor az asszony megmozdult tudta, hogy az édes álom egy még édesebb valóság és neki folytatni is kellene félbehagyott szavait. Rákönyökölt a zsölye karjára és kezére bajtotta becsületes, józan fejét. Mikor megszólalt keserűség és nagy szomorúság reszketett hangjában.

(Vége köv.)

ország biztonságának és a velünk állandó szövetségben élő királyságoknak és örökös tartományoknak tartozunk, kötelességeinknek megfelelni igyekszünk. Tudjuk, hogy a külső veszedelmekkel sikeresen szembeszállani csak úgy lehet, ha a legjobb és egyenlő fegyvereket adjuk hadviselő fiaink kezébe. Az általános hadviselési kötelezettség elvét is megkivánjuk tartani. Am nem hunyhatalnok szemel a katonai szolgálat tulságos kiterjesztésének kimerítő testi és anyagi terhei előtt, melyeket az elviselhetetlenségig fokozni néptünk nézve föltötte káros volna és nemcsak az állam pénzügyi egyensúlyát hozhatná zavarba, hanem utóbb a hadsereget is megfosztaná az erős és egészséges ujonczoktól. Meggyőződésünk, hogy ez idő szerint sem a létszámot szaporítani, sem az ennek megfelelő kereteket kitágítani, a nemzet szolgáltatási képességének túlfeszítése nélkül nem lehet. Közegészségügyi, pénzügyi, gazdasági, erkölcsi és katonai szempontok egyaránt ajánlatossá teszik a tényleges szolgálati időnek három évről való leszállítását. Egyébként is a katonai nevelés körül s a magyar ezredeknél a tisztikarnak törvényeink értelmében lehetőleg magyar honpolgárokkal való kiegészítésénél a magyar államiség jogos igényei és hűségűs önfeláldozásában kipróbált nemzetünk lojális kívánságai az új véderőtvényben figyelembe veendőek.

Az okos mértéktartás a hadsereg létszámának és költségeinek megállapításában annyival indokoltabb, mert Felsőged két állama között a közös költségekhez való hozzájárulás aránya törvényesen megállapítva ez ideig nincs és az ezzel járó bizonytalanság károsan befolyásolhatná mindazon viszonyokat, melyek 1867-ben Felsőged többi országai és Magyarország között, kölcsönös egyezkedés útján, elintézendőknek állapítottak meg. Magyarország gazdasági viszonyai és adóképesége minden újabb megterhelést kizárnak.

Ugyanazért nem járulhatnánk a vám és kereskedelmi viszonyoknak, tarifáknak és külső államokkal való szerződéseknél semmi olyatén szabályozásához, mely akár a határidőre, vagy a már törvénybe foglalt határozatokra nézve állandóbb lenne: akár pedig Magyarország vámpolitikai, pénzügyi és kereskedelmi önállóságát jogilag vagy tényleg megszorító határozatokkal nemzetünk károsodását vonhatná maga után. Nem nyilatkozhatunk ezen kérdésekről bővebben, sem a vámközösség föntartását nem ígérhetjük, míg a két kormány egyezkedésének eredményei az országgyűlés előtt ismeretlenek. De igenis óhajtjuk, hogy a külfölddel és különösen Németországgal kereskedelmi szerződések kötésszerűen oly módon, hogy ezek által Magyarország terményeinek a külföldi piacok biztosítottassanak, legkivált pedig mezőgazdaságunk és gazdasági iparunk az idegen verseny romboló hatása ellen teljes védelmet találjon. Ha ezen célokat Felsőged kormánya a külföldi államokkal és Ausztriával folytatandó alkudozásaiban el nem érhetné, Magyarország nem tehetne mást, mint hogy, mindenkor föntartott és mindenki által elismert jogával élve, külön vámterületen rendezze gazdasági életét s így kísértse meg méltányosan és barátságosan szerződni szomszédaival, mert nem mondhatunk le sem földmívelésünk életbevágó érdekeinek gondozásáról, sem iparunk fejlesztéséről, sem kereskedésünk szabad irányításáról. Ezek nélkül emelkedő állami kiadásainkat nem fedezhetjük.

A legszomorubb pangást kell minden gazdasági téren konstatalnunk s többfelé nehéz válságok jelei mutatkoznak. Különösen a segédmunkások, kisiparosok és kiscgazdák helyzete kétségbeesítő úgy, hogy sok helyütt már-már az ország elnéptelenedését vonja maga után.

A kisbirtok viszonyai mindenütt Európában, a törvényes öröklés és a végrendekezési szabadság körében, kivételes intézkedés tárgyává tétettek, egyedül mi nálunk nem gondolt a törvényhozás és a közigazgatás ezekkel. Ezért sürgetjük a kisbirtok érdekében a családi vagyonjog és az örökösödés kérdéseinek haladéktalan rendezését, nem várva be a magánjog codificációját, mint a hogy Felsőged más országaiiban kivételes intézkedésekkel ezt megtették.

Sürgetjük azonban az egész helyzet megfigyelését és fölkarolását is. E részben a főszulyt a fogyasztási, az árértékesítési és a hitelszövetkezetekre kell fektetnünk.

De nemcsak a földmives, hanem a kisiparos munkájának és keresetének biztosítása is okvetlenül és sürögösen szükséges a hibás ipartörvények megváltoztatásával és az ő viszonyaikhoz mért rendezésével, kiváltképen pedig az ipartüzésnek képevitéshez való kötésével. A gazdák és iparosok hanyatlásának oka azon egyoldalú, hibás és Magyarország viszonyait nem tekintő gazdasági politika, melyet a szabadelvű kormányok és országgyűlési többségek évtizedekig folytattak s melynek keserves gyümölcsei sem indíthaták a mostani kormányt arra, hogy ezen köz-elszegényedésre vezető politikai rendszerrel szakítson.

Igérték ugyan és most is ígérnek az adók reformját, azonban mindeddig, valahány törvényjavaslat készült, az hatásában mindenkor csak az állami bevételek fokozását czélozta és így a népnek nagyobb megterhelését okozta. Egész direkt adórendszerünk az igazságtalanságnak, aránytalanságnak, érthetlenségnek, rendezetlenségnek s a kivető és végrehajtó közegeknek tetszésszerű eljárásának türehtelen egyvelege. A mindenképpen zaklatott közönség a törvények és rendeletek tömkelegében teljesen ki van szolgáltatva az adókezelők önkényének s panaszaival orvoslást nem talál sehol, hacsak — nagy költséggel — ügyvédi közbenjáráshoz nem folyamodik. A direkt adókkal túlterhelve, az indirekt adókkal kereseti forrásaiban megtámadva, a szüntelen végrehajtásokkal adósságokba keverve, ingó és ingatlan vagyonától jóformán megfosztva, népünket valósággal inség fenyegeti. Háza és földje sem képezi többé biztos tulajdonát, hacsak a törvényhozás a földadó leszállításával, az uzoratórvény szigorításával, a tőzsde reformálásával és a létminimumnak megállapításával valamint annak végrehajtás elleni biztosításával nem segít rajta.

Kívánja még a párt az egyházpolitikai törvények revízióját s a társadalomnak keresztény szellemben való restaurálását e szavakkal:

A társadalom csödjét a keresztény társadalom szervezésével lehet csak elkerülni. Az állam szociális törekvése, melylyel a szociális forradalomnak gátat vetni óhajtunk, nem nélkülözheti a vallás segítségét és annak támogatását. A pozitív hit, mely isteni kinyilatkoztatáson alapszik, a kereszténységben Isten szabad akaratát teszi uralkodóvá az ember és állam között. Lelkiismeretében az ő törvényének veti alá az egyént és ezen magasabb szentesítés alól nem oldja föl a törvényhozók és államférfiak erkölcsét sem. Csak, ha a keresztény erkölcs tan áthatja a társadalmat és az államot, a szegényt és a gazdagot, hogy a kereszténység szelleme buzdítsa kötelességeinek teljesítésére és jócselekedetekre az egész népet és annak törvényhozóit, csak úgy lesz áldás a munkán, az államban béke, a trónnak biztonság és a népnek boldogság.

Ezt a keresztény hitet, mely századokig erős kapcsa és éltető lelke volt a magyarnak, a múlt évtizedekben megtámadta a magyar kormány s a törvényhozás az államból kivette. Egyházpolitikai törvényeivel a kereszténységet, de különösen a hithű katolikusokat mélyen megsértette s a katolikus egyházat megállzatásoknak és üldözéseknek tette ki, kiszolgáltatván azt ellenségeinek s nem ritkán köz-tisztviselők bántalmainak. Az egyház tekintélyének ezen lerontása, a vallás elveinek és a kereszténységnek védtelen kiszolgáltatása lényegesen fokozta a társadalmi oszlást, mely nemzetünk erejét emészti.

Ugy saját meggyőződésünk, mint a katolikus egyháznak az egész püspöki kar által köz-zétett nyilatkozata szerint is, az egyházpolitikai törvények a katolikus hitelvel ellenkeznek és az egyházat küldetése teljesítésében gátolják. Ezért sem szünhetünk meg ezen törvények revízióját szorgalmazni.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünneppnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5 10 kr-ért. Kedden és csütörtökön d. u. 5 óráig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

Das wissen die Götter!

Szell Kálmán hazajött Béc-ből, ahol osztrák kollégájával tárgyalt. Az autonom vámtarifát letárgyalták. *Darányi* egy hírlík a gabona- és borvámok dolgában egészen az agráriusok álláspontjára helyezkedett. Ennél még fontosabb tény az, hogy a kiegyezés sorsa nagyon kétségbe vált. Szell Kálmán főleg azért ment most Bécsbe, hogy valahára pozitív választ kapjon, vajjon mi lesz a Reichsrathban a Magyarországon egyoldalul már elfogadott kiegyezéssel?

Körber a hozzá intézett kérdésre azt válaszolta Szellnek:

— *Das wissen die Götter!*

Hozzátette, hogy a kiegyezés *változatlan elfogadásáról szó sem lehet*: legfeljebb egy Ausztria javára lényegesen javított kiegyezéssel lehetne beszélni, de még ennek a keresztülvitelért sem merne szavatolni.

Szóba kerültek a kereskedelmi szerződések is; de nem lehetett az ügy érdemébe bocsátkozni, úgy hogy Goluchovszky és Szell tanácskozása csak olyan meddő maradt, mint *Körber* és Szellé volt.

Városi közgyűlés.

— I. nap. —

Nagy érdeklődés mellett kezdette meg tegnap délután rendes közgyűlését Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága.

A költségvetés vonzotta a bizottság tagjait; de mindjárt a polgármesteri jelentés kapcsán kerekedett olyan interpelláció-vihar, hogy közel egy órát ez vett igénybe.

A *Szokoly* Tamásé volt a viharokeltő felszólalás. Azt kifogásolta, hogy miért nem jelenti be a polgármester-helyettes a képviselőválasztás eredményét. Azt követelte, hogy pótolják a mulasztást.

A hangulat nagyon kedvezett Szokolynak. Már-már hajlott a többség a pótlásra, mikor kimutatta *Rimler*, hogy ezelőtt öt évvel sem jelentették be a *Tisza* Kálmán megválasztását.

Egy kis parázs tüntetés is volt az interpelláció hevében. A *Tisza* név említésénél hívei megéjeneztek, de az igazi, lelkes éljenzés a *Barabás* Béla említésekor zúgott fel.

A tárgyak között a költségvetés keltett vitát. Egy része ennek még mára maradt egy sereg más ügygyel.

*

A közgyűlés lefolyása a következő volt:

Beöthy László főispán elnökölt; jelen voltak:

Dr. Bozóky Alajos, Bozóky Béla, Frankó Endre, Hlatky Endre, dr. Hoványi Gyula, Kaczián Károly, dr. Konrád Márk, Mezey Mihály, dr. Molnár Imre, Palotay László, Papp Miklós, Serdült Bálint, Stark Gyula, Szokoly Tamás, Schöplín Agoston, Sipos Orbán, Beczkay Lajos, dr. Berkovits Ferencz, ifj. Cser János, Czeglédi Jeremiás, Daday József, Déry János, dr. Grósz Menyhért, dr. Hoványi Géza, dr. Kornstein Lajos, Ländler Ferencz, Mihálovics János, Milibák József, dr. Radó Ignác, dr. Sarkadi Lajos, Sulyok István, Schütz Albert, Stern Hermann, Széles Lajos, dr. Vucskics Gyula, Weisz Károly, Berger Dániel, dr. Dési Géza, Gábel Jakab, dr. Moskovits József, Schwartz Antal, Smetka György, Tenyei Antal, Weisz Mór, Balogh Döme, Bartsch Sándor, Bottó Ferencz, Czeglédi Sándor, dr. Dóri Ferencz, Hillinger Lipót, Hann Lajos, Huzella Gyula, Janky József, Kugler Albert, Kunz Gusztáv, Mihelyi Adolf, Dr. Munk Béla, Munk Jakab, Müller Salamon, Papp György, Rothmann Jakab, Sonnenwirth Bernáth, Veiszlovits Adolf, Weimann Béla, Rimler Károly, Istvánffy István, Lukács Odön, Gerő Armin, Komlóssy József, Darvassy Lajos, Bordé Ferencz, Dús László,

Tóth Márton, Sztarill János, dr. Baróthy Akos, Hegedűs Géza, Szűcs Géza, Szántó Lajos, Szűts István.

A polgármester-helyettes havi jelentésének a közigazgatás menetére vonatkozó adatait már közöltük.

Felemlíti még a jelentés, hogy a közvilágítás kérdésében még e hónap folyamán rendkívüli közgyűlést rendel el a főispán, hogy ez a fontos ügy újabb halasztást ne szenvedjen. — Továbbá bejelenti, hogy a közigazgatási bizottságból az év végével öt tag kilép. Ezeknek a helyét még a decemberi közgyűlésen töltsék be.

Interpellációk.

Gábel Jakab interpellál a tanácshoz, azért, hogy még sok utcában nincsen vízvezeték cső, pedig ennek kiterjesztését már négy év előtt ígérte a tanács. Egyes helyeken a tifuszjárvány fellépett. Akar-e a tanács sürgősen intézkedni a vízvezeték kiterjesztésén?

Hann Lajos szintén a tárgyban szól. A Réten is sok utcán nincsen vízvezeték. Majd áttér arra, hogy a Széles-utcán a személtelrakodás folytán közegészségellenes állapotok vannak. Legalább 50 méterrel vigyék távolabb.

Dr. Moskovits József a Pecze-szabályozást sürgeti. Hogy áll most sz ügy?

A képviselőválasztás.

Szokoly Tamás hézagossnak találja a polgármester-helyettes jelentését, mert az október 3-iki képviselőválasztásról nem emlékezik meg. Mikor a szabadelpárt győzött, örömmel hozták ezt a törvényhatóság tudomására. *Barabás* Béla (Eljenzés) megérdemli, hogy a jegyzőkönyvbe felvegyék. Ezt pótolni kell. (Eljenzés.) — Majd áttér az új sertésvásártér megnyitására. Hir szerint oly magas díjakat akarnak ott szedni, amelylyel elriasztják a vásároló közönséget. A szekereket is megakarják sarcolni helypénzzel. Ez csökkentené a forgalmat. Fejtegeti, hogy mily sok fizetésnek van kitéve a vásároló idegen. Kéri a tervezett új megadóztatás mellőzését.

Széles Lajos az iránt szólal fel, hogy a borellenőrző bizottság miért nem működik; még össze sem hívták.

A polgármester-helyettes válasza.

Rimler Károly válaszolt az interpellációkra. — A vízvezeték kiterjesztését a tanács is szükségesnek tartja; a tervek már ki vannak dolgozva. Legközelebb előterjesztést tesznek. — A Pecze szabályozásának tervei a culturmérnöki hivatalnál vannak. Rövid időn a közgyűlés elé kerül.

A képviselőválasztást illetőleg nyíltan megmondta Szokolynak már előzőleg, hogy nem vette fel a tárgysorozatba, és ezt minden célzás és mellékgondolat nélkül tette. (Zaj). Ezt törvény nem írja elő. A központi választmánynak pedig be lett jelente a választás. Nem vette be a jelentésbe továbbá azért sem, mert oly nagy eseménynek tartotta, hogy azt tudta mindenki. (Óriási zaj. Közbekiáltások: Nevetséges. Pótolja most!)

A sertésvásártéren, ezt kijelenti, többet nem szednek, mint a mennyit a szabályok megengednek és a mennyit eddig szedtek.

Széles Lajosnak válaszulva kijelentette, hogy lesz gondja, miként a borellenőrző bizottságnak legyen dolga.

Szokoly Tamás nem megróvásból szólalt fel, csupán azt kívánja, hogy a mulasztást pótolják a jelentésben. Ezelőtt mindig bejelentették a képviselőválasztást. Ha a bálvány lett volna a győztes, örömmel jelentenék, hogy *Tiszát* megválasztották. (Éljenzés). Éljen, én is mondom, — tört ki *Szokoly* — de most éljen *Barabás* Béla. (Zajos éljenzés).

Bordé Ferencz kijelentette, hogy a borellenőrző bizottság működik.

Eközben *Rimler* Károly h. polgármester előkerestette az 1896. évi közgyűlési jegyzőkönyvet s abból konstata, hogy akkor sem volt megemlítve a képviselőválasztás a polgármester-helyettes jelentésében.

Ezután a polgármester jelentését elfogadták; a közigazgatási bizottsági tagok választását a december havi közgyűlésre tűzték ki.

*

A belügyminiszter felhívta Nagyvárad város törvényhatósági bizottságát, hogy a központi választmányt újból alakítsa meg.

A decemberi közgyűlésen alakítják meg a választmányt.

A város törvényhatóságának azon határozatát, hogy a megüresedett rendőrbiztosi állás helyett egy rendőr-fogalmazói állás szerveztessék, a belügyminiszter jóváhagyta. A közgyűlés a miniszter leiratát tudomásul vette s az új állás betöltését a jövő havi közgyűlésre tűzte ki. — A pályázati kérvények december hó 7-ig a főispánhoz nyújtandók be.

A tanács előterjesztette a belügyminiszter leiratát, amelyben a kilencedik gyógyszerár jogát *Marschalkó* Leónak adományozta.

Tudomásul vették.

A városatyák választása.

Az állandó bíráló választmány előterjesztette, hogy a törvényhatósági bizottsági tagok egyrészenek megbízatása lejár az év végével. Ezek helyei választással töltenők be. — A jövő évi virilisek névjegyzéke még nincs jóváhagyva.

Az elnöklő *főispán* szólott a kérdéshez. Eddig úgy volt meggyőződve, hogy a városatyák választást meg lehet ejteni akkor is, ha még nincs végérvényesen megállapítva a virilisek névjegyzéke. Azonban felolvas egy *belügyminiszteri rendeletet*, amely világosan kimondja, hogy csak a virilisek névjegyzékének jóváhagyása után tartható meg a törvényhatósági tagok választása. Nagyvárad város jövő évi viriliseinek névjegyzéke pedig még fent van a közigazgatási bíróságnál. Ezért most ne tűzzék ki a választások idejét, mert hátha addig nem érkezik vissza a legtöbb adót fizetők jegyzéke. Ó közbe jár, hogy a közig. bíróságnál gyorsan döntsenek s akkor esetleg rendkívüli közgyűlést hív össze a választás idejének kitűzésére.

A *főispán* javaslatát elfogadták.

A jövő évi költségvetés.

A városi tanács beterjesztette a város jövő évi költségvetését, a pénzügyi bizottság azon véleményes jelentésével, hogy a főszámvevő által kívánt 2% közköltő-emelést mellőzzék.

Az általános vita.

Smetka György szólalt fel először, a külső részekben lakó szegény nép érdekében, a kiknek se világításuk, se kövezetük nincs. Erőről most sem gondoskodik a költségvetés és ezért azt még általánosságban sem fogadta el.

Balogh Döme nem helyesli, hogy a deficitet azzal tüntetik el, hogy lenyomják az egyes kiadási tételeket. Kutatni kellene más módok után. — Különbösen a költségvetés tárgyalása bizalmi kérdés a tanácscsal szemben. Itt lehet megbírálni, hogy helyes-e a város gazdálkodása. A bizalmatlanságot ő csak általánosságban érti, mert egyes tisztviselőkkel szemben, mint pl. Gerő fő apitány, teljes elismeréssel van. Azokkal foglalkozik, akik a város vagyonát kezelik. Sajnálja, de a pénzügyi tárczát nem látja *Bordénál* szerencsés kézben. (D-rültség.)

Elnöklő *főispán* nem engedi meg a személyeskedést. Csak a költségvetéshez szóljon.

Balogh Döme nem tartja elégnak, ha egyes kiadási tételekből törölnek, mert ennek az a következménye, hogy évközben póthitelt kérnek. Felemlíti a bejelentési hivatal szükségét, a város vagyoni kezelésénél realitást kíván, majd rátért a vámonknál követett visszaélésekre, a melyeket annyiszor hangoztatott. Ilyenek után helyén való a bizalmatlanság. A vámonokra felügyelő tanácsnokot felelősségre kellene vonni. Nem fogadja el a költségvetést, hanem indítványozza, hogy újabb tárgyalás végett adják vissza a pénzügyi szakbizottságnak.

Mihelyf Adolf védi a pénzügyi bizottság eljárását. Hogy a közköltő felemelését elejtették, ez nem biztató a jövőre. Most ez csak a kamatmegtakarítások révén éretett el. A városháza építése után ez nem lesz később vagy tönkre megyünk, vagy a fejlődés meg lesz akadályozva. Ez keserű igazság, de így van az egész országban. Az állami teendők ellátása nehezedik elviselhetetlen súlyllyal a városokra. Feliratot küldjenek a kormánynak, hogy ezen segítsen s a feliratot pártolás végett az összes városoknak küldjék meg.

Rimler Károly köszönettel veszi a kritikát, csak igazságos legyen. Ajánlja a költségvetés elfogadását.

Általánosságban elfogadták a költségvetést, azzal, hogy az állami funkciókból eredő terhek könnyítése céljából felirnak a miniszterhez s a feliratot pártolás végett a többi városoknak is megküldik.

A részletes vita.

Ezután az egyes kiadási tételeket vették tárgyalás alá.

A Nagypiacz fenntartása tételénél **Gábel** Jakab a Pecze-sor elhagyatott állapotát említette fel s azonnali intézkedést kért.

Ragány János kijelentette, hogy 22 000 korona elő van irányozva a Nagypiacz rendezésére.

Szmetka György a külvárosok türhettelen állapotának javítására nagyobb összeg felvételét kéri.

Dr. Molnár Imre figyelmeztet arra, hogy ha újabb és újabb követelésekkel állunk elő, nem lehet a költségvetést letárgyalni.

Szokolay Tamás helyesli a Nagypiacz mellett felhozott érveket, de rámutat a Rét elhagyatottságára és a Porondra. Legalább kavi-
csolást kíván az elhagyott városrészekre.

Rimler Károly elismeri, hogy türhettelen állapotok vannak, de egyszerre ezeken nem lehet segíteni. A tanács e tekintetben dolgozik; szabályzatot is készített. Kölcsön után néznek, convertálni igyekeznek terhes adósságainkat. Szmetkával szemben rámutat, hogy Velence és Váraljáért sokat tett utóbb is a város. Igéri, hogy a Pecze-soron türhettő állapotok lesznek.

Kugler Albert is a Pecze-sor elhanyagolt állapotát említi fel.

A tételt elfogadták.

A reáliskola fenntartására a város által fizetendő évi 400 korona és más hozzájárulások elengedését óhajja **Gábel** Jakab, s ez irányban feliratot küldjön a miniszterhez a város. — Felvilágosítást kér továbbá a női kereskedelmi tanfolyam bevételi összegéről s indítványozza, hogy a zeneiskolának a felvett 700 korona helyett 1200 koronát szavazzanak meg.

Sulyok István kifogásolja, hogy az iskolaszék nyomtatványait nem a szerződéses vállalkozóval készítetik.

Szokolay Tamás a lakatos-utcai óvoda ügyét kéri. Miért nem vette át az állam? Az udvar kicsi s a kertet eladta a város.

Komlóssy József kijelenti, hogy az óvoda a tanfelügyelőség által is elfogadott terv szerint készült. Most azt nem kifogásolhatja.

Mihelyf Adolf a zeneiskola segélyét 1000 koronában kéri elfogadni.

A közoktatásra felvett tételt változatlanul elfogadták.

A vágóhid tételénél **Czeplédy** Jeremiás említette fel a már ismert panaszokat a használhatlan hűtők és jégkamrák ellen, mire **Rimler** Károly orvoslást ígért.

A tételt elfogadták.

Az idő előrehaladván, a főispán a gyűlést berekesztette. A költségvetés többi tételeit s a még kitűzött más ügyeket ma, pénteken délután tárgyalják.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

November 19. Az Erzsébet leányárvaház zászlószentelési ünnepélye.

* **Dr. Nagy Ernő** kitüntetése. Mint a hivatalos lap tegnapi száma közli, társadalmunk kiváló tudós alakját dr. **Nagy Ernő** kir. kath. jogakadémiai tanárt a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter kinevezte az országos közoktatási tanács tagjává.

* **A joghallgatók hangversenye.** Lapunk multkorai számában már tettünk említést arról, hogy jogászaink a Szacsyay-szobor alapja javára ünnepélyt fognak rendezni. Az előkészületek immár annyira előrehaladott állapotban vannak, hogy az előjelekből ítélve egy élvezetes és felejthetetlen estére van kilátásunk. A hangverseny még e hó vége felé meg lesz tartva, még pedig táncszal egybekötve. A végleges műsor még nincs megállapítva, de annyit már is elárulhatunk, hogy az minden ízében vonzó, érdekes és magas színvonalon álló lesz. Sikerült a hangversenyen való közreműködésre megnyerni **Székely** Irént, a Szigligeti-színház ünnepelt művésztőjét, azonkívül érdekes zenei számok és jónevű, előnyösen ismert joghallgatók szereplése fogja a műsor többi számait kitölteni. A hangverseny sikerében két bizottság is fáradozik, egy a műsor összeállításán, a másik, a táncrendező bizottság a tánc sikere érdekében. Az előjelekből ítélve, az esély kiválóan érdekes lesz és több mint bizonyos, tekintve a hazafias célt is, fényes erkölcsi és anyagi sikerrel fog végződni. A meghívókat a megállapított teljes programmal együtt a közel napokban fogják expedálni.

* **A választások elhalasztása.** A városatyá választások határidejének kitűzése a tegnapi városi közgyűlésre volt kitűzve. Általában az volt a vélemény s ebben a tanács is osztozott hogy november hó 24 én ejtik meg a mérkőzést az urna körül. A jövő évi legtöbb adót fizetők névjegyzéke azonban még nincs véglegesen megállapítva, hanem a beadott felebbezések elbírálása végett fenn van a közigazgatási bíróságnál. Az újabb rendelet értelmében pedig a választást csak azután szabad megejteni, ha a virilisek névjegyzéke már végkép meg van állapítva. Így valószínűleg majd csak december hónapban lesznek a városatyá választások.

* **Felrobbant denaturált szesz.** **Szilágyi** Józsefné Kórház-utca 19. szám alatti lakásán tegnap es e, lefekvés előtt fájó tagjait denaturált szeszszel dörzsölte be. A közelben álló gyertya lángjától azonban a denaturált szesz felrobbant s a láng az ágyneműbe is belekapott s csak a szobába rohant szomszédok akadályozták meg a tűz tovaterjedését. Szilágyi Józsefnét pedig könnyebb természetű égési sebeivel a biharmegyei közkórházba szállították.

* **A Széchenyi-téri Mária-szobor.** Ott áll már a Széchenyi-téren új talapzatán Szűz Mária szobra. A régi, kicsiny alap helyett kapott nagyobb, díszesebbet; a régi, eldugott helyről kiemelték s elhelyezték a tér alkalmasabb helyén, honnan hivatva lesz évszázadokig hirdetni Biharmegye és Nagyvárad hálóját Magyarország Pátrónája iránt. A szobor most régi helyétől mintegy 20 lépéssel távolabb áll, messze a kioszktól, úgy hogy méltóképpen emelkedik ki a megyeház és a törvényszéki palota között a Széchenyi-tér fái közül. Talapzata jóval magasabb és szélesebb a réginél, tegnap helyezték el rajta a szobrot s egész nap sokan élvezték a hatást, melyet új helyéről a szemlélőre gyakorol. Az új talapzathoz a régi kerítés is kicsinynek bizonyult, Dr. **Schlauch** Lőrincz bíbornok-püspök megajánlta, hogy az új korlát költségeit fedezi s kéri a várost, terjeszse át hozzá a szükséges korlát méreteit.

* **Magyarország nagyobb városai és községei.** A hivatalos lap tegnapi száma közli ama városok és községek neveit, a melyeknek lakossága az 1900-iki népszámlálás szerint meghaladja a tízezret. A névsor 123 ilyen várost és községet tartalmaz. Első helyen áll természetesen Budapest 732.328 lakossal, az utolsó helyen pedig Lajos-Mizse 10 018 lakossal, 50.000-nél több lakosa a következő városoknak van: Budapest, Szeged (102.991), Szabadka (82.122) Debreczen (75.006), Pozsony (65.867), Hodmező Vásárhely (60.883), Kiskemét (57.812), Arad (56.260), Temesvár (53.033) és **Nagyvárad** (50.177).

* **A Pallay-család gyásza.** Sulyos csapás érte egy Nagyváradon általánosan ismert s közbecsülésben álló előkelő családot: a Pallay-családot. Tegnap éjjel hosszas szenvedés után elhunyt özv. **Pallay** Jánosné, Pallay Lajos ügyvéd és Pallay Jenő bíró édesanyja, polgármesterünk nagynénje. A gyászestéről a család a következő gyászjelentést adta ki:

Pallay Etelka Csathó Ferenczné, férje Csathó Ferencz és gyermekei: Gabriella, Ernő és Kalmán; Pallay Lajos, felesége Szabó Fáni és gyermekei: Erzs, József és Béla; Pallay Jenő és gyermekei: Endre és Klára és Bulyovszky Francziska az összes rokonság nevében is mélyen megsomorodott szívvvel jelentik a szeretett jó édesanyjának, nagyanyjának és testvérnek özv. **Pallay Jánosné** született Bulyovszky Mariának élete 82-ik évében, folyó évi november hó 13-ára virradó éjjel, hosszas szenvedés és a halotti szentségek ájtatos felvétele után Budapestben történt elhunytát. A megboldogult földi maradványai folyó hó 15-én délelőtt 9 órakor fognak Nagyváradon a vasuti indóháznál, a róm. kath. egyház szertartása szerint tartandó gyászszertartás után a nagyvárad-olaszsi sirkertben örök nyugalomra helyezettetni. Az engesztelő szent misealdozat Nagyváradon a premonstrei-rend uri-utcai templomában ugyanaz nap délelőtt 10 órakor fog az Urnak bemutatni. Budapest, 1901. évi november hó 13-án. Béke poraira!

* **A házszámot jelző táblák.** Haladunk. A város minden házán fehér táblácska díszleg, mely fekete betűkkel jelzi az utca vagy tér nevét és a ház számát. Kár azonban, hogy nem nézték meg jobban ezeket a táblácskákat az átvételkor. Sétálon csak végig valaki a Szt László-téren s meg fogja látni, hogy a jelző táblácskákon mindenütt **Szt. László-tér** díszleg. — És még mosolygunk rajta, ha a német Nagyváradot **Natyfárat**-nak, a gyertyát **tyertyának** írja.

* **Egy hordó szilvórium vándoruton.** Tegnapelőtt este **Fülöp** Izsák Kispereczes-utca 776. sz. a. lakó ker-sküdő megdöbbenve vette észre, hogy udvaráról egy 57 literes, szilvóriummal telt hordó eltűnt. Az esetről tüstént jelentést tett a rendőrségen s a meg ejtett nyomozás célhoz vezetett, az eltűnt

hordó megkerült. Kovács István. Pista fia és Dolcsák Anna tettesek pedig, kik meglehetősen megdézsmáltak a hordócska tartalmát, a rendőrségre kísértettek.

* **Pártértekezlet.** Szokoly Tamás, mint a helybeli függetlenségi párt elnöke felkéri a párt választmányának tagjait, hogy ma, pénteken nov. 15-én este fél hatkor, minél nagyobb számban jelenjenek meg a pártkörben tartandó értekezleten, melynek tárgya lesz Kossuth Ferencz üdvözlése 60-ik születésnapja alkalmából.

* **Megfojtott vőlegény.** Gerje községben Michlec Márton odaváló lakos leányát megkérte Ruscher Antal, de a gazdag szülők elutasították s leányukat arra kényszerítették, hogy Binder Tamáshoz menjen férjhez. A leány nem mert ellenmondani a szülőknek s két héttel ezelőtt megtörtént az eljegyzés. Azóta a boldog vőlegény esténként ellátogatott a menyasszonyához, a ki legkevésbé sem árulta el, hogy vőlegényét nem szereti. A kikoszorúzott vőlegény gyakran találkozott a leánnyal s megbeszélte vele, hogy Bindert, ki útját állotta boldogságuknak, elpusztítják. Hétfőn este Binder az utcára nyíló kis kapuban beszélgetett jegyesével. A leány behívta a vőlegényét a kertbe, a hol egy padon beszélgettek. E közben Ruscher észrevétlenül Binder háta mögé került, hurkot vetett a nyakába s lerántotta a földre s addig szorította, míg megfult. Ezután a leány segítségével kivitték a kert alá és ott hagyták. Másnap reggel az arra járó emberek megtalálták Binder holttestét s azonnal bejelentették az esetet az előjáróságnál. Ruscher erősen tagadta a tettet, ám a leányt a keresztkérdések csakhamar megzavarták s bevallotta, hogy Ruscher fojtotta meg Bindert. A csendőrség a két gyilkost letartóztatta.

* **Falb az idei télről.** Ha Falb Rudolfnak, a híres tanárnak a jóslata beválik, úgy az idén enyhe télünk lesz. Falb most adta ki az 1902. év első felére szóló naptárát. Az egyes hónapok időjárását illetőleg Falb januárra és februárra nagy havazást jósol. Márcziusban felváltva eső és hó, áprilisban gyakori havazás májusban hűvös idő és júniusban sok eső várható. Elsőrendű kritikusk napok február 22-re, márczius 16-ra, április 8-ra, május 7-re és július 6-ra várhatók.

* **Találtatott egy kóbor kutya,** egy gazdátlan ló és négy darab gazdáért sóvárgó keszkenő, jogos tulajdonosok **Mendelényi Béla** tb. rendőr fogalmazónál jelentkezhetnek dolgaik átvétele végett.

Igazságszolgáltatás.

Felmentett lelkész.

Érdekes és a maga nemében ritka eset felett mondott tegnap ítéletet a pestvidéki kir. törvényszék.

Grósz Ferencz volt duna-bogdányi, jelenleg ettyeki káplán ellen a pestvidéki kir. törvényszék vádat emelt azért, hogy ez év februárius 2-án szobájában **Kamerer Ignácot** és **Zeller Erzsébetet** egyháziilag összeadta, anélkül, hogy a felek a polgári kötéstől szóló tanusítványt előmutathatták volna. A tárgyalás iránti érdeklődést mutatta a termet zsufolásig megtöltő közönség jelenléte. A vádlott **Tetélieni Armin** jelentette be, mint védőt.

Az általános kérdések feltétele után felszólította az elnök Grószot a tényálladéknak hű elmondására, melyet vádlott a következőkben meg is tett.

Dunabogdányban az ottani bányamunkások között nagyon elterjedt a vadházasság. Történt, hogy egyik ilyen vadházasság már a harmadik leánnyal így élt s attól három gyermeke is

volt. Ez halálos ágyán is bünbánat nélkül az ottan eljáró Grósz Ferencz segédlelkész jelenléte daczára élte utolsó óráit s így meg is halt. Ezen eset indította az ottani plebánost, **Frikosovitsch** Antalt arra, hogy az így bünbánat nélkül kimúltól az egyházi temetés ünnepegyességeit megtagadja, minek azután az lett a következménye, hogy a vadházasság rövid idő múlva mind egybekeltek. Ezt akarta fennemlített pár is megtenni, azonban a **polgári kötésnek akadály volt útjában.** Kamerer Ignácnak felesége többel együtt egy gyümölcszállító csónakkal az esztergomi híd pillérjéhez kötődve felborult, kik említett Kamerer nevének kivételével mind partra menekültek. Az asszony azonban eltűnt s többé nem került elő. S most időközben Kamerer Ignác Zoller Erzsébettel összeállt, mely bűnös viszony már 4 év óta tart s abból két gyermekük is született. Most Grósz előtt sirva könyörgött Kamerer Ignác, hogy segítsenek rajta, mire Grósz a **passiva assistentia** lényegéről őket felvilágosította, mit azok igénybe is vettek. Este két tanu jelenlétében megjelentek a káptalan szobájában s ott a **vétellenül bejövő plebános előtt** kijelentették házasságkötési akaratukat, mire a plebános természetesen nem mondhatta az egyháziilag így érvényesen kötött házasságot érvénytelennek.

Ezen esetet tárgyalta a törvényszék és a vádlott előadása után az ügyész adta elő vádindítványát, mely minden objektivitása mellett is a végén oda kulminált, hogy miután itten érvényes házasság kötött, polgári összeadás nélkül, mint az állam törvényeinek megsértése, mégis megbüntetésű.

Ezzel szemben **Tetélieni Armin** dr. védő nagy katolikus érzelmre valló, meggyőző érvekkel s kitűnő egyházi jogi ismeretre valló készséggel előadta védbeszédét. Kifejtette, hogy a **vádlott ellen a vád teljesen eljött,** mert a házasság érvényét nem a vádlott káplán jelenléte folytán nyerte, hanem a plebános jelenléte s így a káplán ellen a vádat teljesen el kell ejteni. Mert mikor a törvény ezen szót: **aki a házasságban eljár használja,** ezen eljárást sohasem lehet a **passive jelenlevő** lelkészre alkalmazni. De máskülönben a törvény még eljárást is enged meg, például a halálos ágyon. Ha jelen esetben ítéletet s pedig **marasztalót** hoznának, úgy holnap mindjárt akár melyik lelkészt be lehetne csukatni. Bizalommal várja tehát a védenccze felmentését.

Ezek után **Grósz Ferencz** vádlott is röviden előadta védelmét. Nem ítéltet el azon czímen, hogy a házasság ezen formájáról a feleket kioktatta, mert bevett vallás lévén a katolikus vallás, sajnos már nem uralkodó, rendelkezünk még azon szabadsággal, hogy egyházunk tanait előadjuk. S miután a polgári összeadás előmozdítása végett is járt az anyakönyvi hivatalban, kimutatta, hogy a polgári házasság intézménye ellen tüntetni nem akart. De midőn ezt kijelenti, egyttal azt is megjegyzi, hogy ezzel nem változtatja meg azon az egyház tanításával megegyező meggyőződését, mely szerint a polgári házasságot érvényes házasságnak sohasem fogja elismerni. S midőn jelen esetben felmentését kéri, teszi ezt az egyház s állam közti viszony szempontjából is. Mert ha látnók, hogy most, midőn büntetendőnek s üldözendőnek tartják az egyháznak a lelkész aktív közreműködése nélkül létrejött házassági viszonyt, míg az ágyasságot megtűri s előbbi esetben nemcsak nem elégszik meg azzal, hogy az egyházi házasság polgári következményeit nem ismeri el s így az egyházi házasságot az ágyasság alá degradálja, nagyon jogosulttá teszi e konkrét esetben is azok küzdőseit, kik a polgári házasság s egyáltalában az egyházpolitikai törvények revíziójára törekcsenek. Az egyházpolitikát kodifikáló jogászok az isteni s egyházi törvénynél jobbat, okosabbat akartak hozni; s menyire nem érték el azon eredményt, mutatja mindjárt ez az eset, hogy míg az isteni törvény minden időváltozás ellen is változatlanul marad, addig már az egyházpolitikát teremtő törvényhozás minden hirdetett bölcsesége mellett is nem tartalmaz rendelkezést a jelen vád tárgyát képező cselekményt illetőleg. Nyugodtan néz az ítélet elé.

Erre a törvényszék ítélethozatalra vonult vissza s hosszú tanácskozás után úgy ítélte, hogy a védő érveinek alapján **Grósz káplánt a vád s ennek következményei alól felmentette.**

A királyi ügyész a felmentő ítélet ellen felebbezést jelentett be.

SZINHAZ.

HETI MŰSOR.

Péntek: San Toy.

Szombat: San Toy.

Vasárnap:) d. u. A szökött katona.
) este San Toy.

Kisfaludy-színház új igazgatója.

Balogh Károly kispesti színházigazgatónak a főkapitány engedélyt adott arra, hogy a főváros területén rendes színelőadásokat tarthasson. Balogh Károly az engedély alapján már a legközelebbi napokban bevonul a sokat hánytatott Kisfaludy-színházba s azt hiszi, hogy jó társulatával még szubvenczió nélkül is megölhet Ó-budán.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 49.

Idénybérlet 47.

Nagyváradon, pénteken, 1901. nov. 15-én

SAN TOY.

Operette.

HELYARAK: Nagypáholy 7 III. színti és első emeleti páholy 6 frt. Másodemeleti páholy 4 forint. Zsólye 1 frt 50 kr. Kőrszék 1 frt 20 kr., Tamlaszék 1 frt. Erkélyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr., Erkélyülés oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártszék 30 kr. Földszínti állóhely 50 kr., Diák és katonajegy a földszíntre 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy színlap 10 kr.

Kezdeté 7 órakor, vége 10 órakor.

Jegyek előre válthatók d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás fél 7, vasár- és ünnepnapokon este 6 órakor.

Holnap szombaton, nov. 16-án

UGYANEZ.

REGÉNY-CSARNOK.

A Polanieczki-család.

Írta: Sienkiewicz Henrik.

20.

— Mert elsősorban is, bocsásson meg ha azt mondom, hogy az imént tett amaz állítása, hogy egyetlen kötelék se fűzi a földhöz, nem egyéb csalóka képzeletnél. A föld magához vonz bennünket, még pedig olyan erővel, hogy egy bizonyos korban s a jólét egy bizonyos fok mellett, nem állhatunk ellent a vágyaknak, hogy ha csak egy talpalattnyi földdel is bírjunk. Ez a sors vár önre is, uram. A föld mindennek az alapja, s minden csak általa és érte él. Mert miként a papirpénz nem egyéb, mint váltó, a mely az államkincstár meghatározott értékű készpénzt képviseli, azonképpen az ipar a kereskedelem vagy bármi más, végre sem egyéb, mint a föld mivelésének más-más alakja. S biztosítom uram, hogy mi, a kiket ez a föld szült, vissza fogunk térni hozzá.

— Oh nem! Én semmiesetre sem!

— Ön úgy mint a többi! Ma azon van, hogy vagyont gyűjtsön. De majd ha összegyűlt a vagyon! A földé a jövő. Örökre apáról fióra szállt a Polanieczki-családban, s ha egy tagja

el is hagyta, hogy más pályára lépjen — a szükség parancsolta így. Fiaink legnagyobb része kérészerűségből követni fogja példáját. Sokan el fognak esni a létért való küzdelemben, de a többi vissza fog térni a kiindulási ponthoz: a barázdához. — Visszatérnek hozzá fölfegyverkezve, nemcsak a szabad tőke hatalmával, hanem ujult erkölcsi erővel, a rend és pontosság szokásá izmosodott szeretetével, az üzleti élet tapasztalataiból merített lelki ismeretes, minden részletre kiterjedő adminisztratív képességgel. Igen, ifju barátom, ön vissza fog térni a földhöz, azon természetes vonzerő folytán, a melyet ránk gyakorol a kötelességteljesítés öntudata miatt!

— Egy jó eredménye mindenestre lesz mind ennek, — jegyezte meg Polaniecki, — mert ebből az a következtetés vonható le, hogy a Plawiczkiek fajtája is letűni nemsokára az élet színpadjáról!

A tanácsos néhány pillanatra gondolatokba merült, majd újra szólani kezdett:

— Feszítik a hurt... De a tufeszített hur végre is elpattan. Szerintem nem tarthatják meg Krzemient, még ha Plawiczki azon terve, hogy birtokának egy részét árverés alá bocsátja, sikerül is. Szegény Mariette! Ha tudná, mennyire sajnálom! Olyan becsületes, olyan okos s a szívbeli jóság maga! Az egész világról lemondott Krzemien kedvéért! Ha mos el kellene vesztenie, az borzasztó csapás volna rá nézve. Pedig ismétlem, a hur végre is elpattan. Szegény gyermek!

— Milyen jó ön! — kiáltott föl Polaniecki.

Jamisz mosolgott.

(Foly. köv.)

TANUGY.

Egy híres számológép.

— Dr. Eben előadásai Nagyváradon. —

Dr. Eben zsámboki esperes-plebános pár évvel ezelőtt egy új, az eddigiektől teljesen eltérő számológépet talált föl, a melyet a tanítóegyleti gyűléseken országszerte ismertetett. A tanítók azonban kimondották reá a szentencziát, hogy a dr. Eben gépe komplikált s mint ilyen kis gyermekek tanítására nem alkalmas. Teltek az évek s a dr. Eben komplikált gépét az 1900. évi párisi világiállításon, mint a számológépek legököltebbjéért éremmel tüntették ki. Svájc, — a hol a tanítás egész Európában a legmagasabb nívoun áll, — iskolái számára az országos tanszer-muzeum igazgatósága utján megrendelte. Ekkor irányult élénkebben a figyelem itthon is a dr. Eben elmés találmánya felé. A kultusz-miniszter szabadjegyet adott a híres metódusnak — kit *Gnoming* bécsi íróprofesszor „Geistonler methodiker” elmés módszerésznek mondott — az ország egész területére, hogy találmányát a hazai tanítósággal és tanítójelöltekkel megismertesse.

Igy most dr. Eben körutat tesz az országban, hogy az eddig többé-kevésbé fölteljes számtanítást *alapos*á tegye.

A számtan tanításánál eddig észlelt felületesség jó eszköz hiányának tulajdonítható, mert a százfélékép módosított orosz számológép (a mely ma már ó is, rossz is) a tizes rendszer számvilágában inkább hátrányos, mint hasznos; a régi számrendszerben használható volt, de most olyan eszközre van szükség, mely a számok véggyökereit, a tiszta számokat és az egy-egyet egyaránt szemléltethetővé teszi; és ezen tulajdonokat a dr. Eben által készített magyar számológép egyesíti magában; a számológép főrészei a váltó 10 koronggal, az egység vagy helytér 7 oszlopban 9—9 számtesttel s egy alsó osztható hengerrel, mely a közönséges törtek tanítására használható.

A számológépen — melyet ő a milleniumi kiállításon „a jövő évezred egyetlen számzépe” ez felirattal állított ki s 200 korona díjat ígért annak, ki jobbat felmutat — ugy az egész számok, mint a tizedes és közönséges törtek a legnagyobb könnyűséggel szemléltethetők. A gép csak első tekintetre látszik komplikáltnak, a huzamosabb használat azonban ennek ellenkezőjéről tesz bizonyosságot.

Dr. Eben tegnap a kath. tanítóképzőben mutatta be gépét a jelen volt nagy számú hallgatóság élénk tetszésnyilvánítása mellett. Ma a többi tanítóképzőben, továbbá a papnöveldeben tartja meg előadásait.

Az előadásra a helybeli tanítóság figyelmét felhívjuk.

TAVIRATOK.

Gromon Dezső lemondása.

Budapest, nov. 14. Egy mai reggeli lapnak Gromon Dezső honvédelmi államtitkár lemondásáról szóló híresztelése — mint a Magyar Távirati Iroda illetékes forrásból értesül — teljesen valótlan. Megjegyezzük különben, hogy a hadsereg kötelékébe tartozó személyiség kinevezése a parlamenti államtitkár helyére ellenkezik a honvédelmi miniszteriumban fennálló gyakorlattal és már ebből az okból is alaptalan kombinációnak tekintendő *Jekelfalusy* altábornagy jelölése, a kít az Egyetértés Gromon Dezső utódjául említi.

550.000 korona sikkasztás.

Budapest nov. 14. (Saját tud. távir.) Kecskeméti Győző, az ötödik kerületi előjáróság hivatalnoká megbízott ma délután, hogy 550 ezer koronát szállítson az államkincstárba. Szolgával ment kocsin, utközben a kocsiról leszállt és a pénzzel együtt eltűnt. A szolga két teljes óráig várt, de Kecskeméti nem jelentkezett. A dolog óriási feltűnést keltett s a rendőrség nem tudván, sikkasztás-e vagy büntény, a szolgát és a kocsist letartóztatta, de már este szabadon bocsátották őket. — Kecskemétinek, ki 23 éves, számgyakornok és negyed éves joghallgató, nem rég az egyetemen a nemzeti pártnak volt vezére, teljesen nyoma veszett.

A magyar színház eltávozott tagja.

Budapest, nov. 14. (Saj. tud. távir.) Szoyer Ilonka ma betegsége miatt nem léphetett fel s így a szerepet elvették tőle és másnak osztották ki. E miatti elkeseredésében megvált a magyar színháztól.

Botrány az egyetemen.

Budapest, nov. 14. (Saj. tud. távir.) Király, Schwartz és Timon egyetemi tanárok előtt ma 20 joghallgató tett első alapvizsgát. A teremben mint hallgató 18 elbuktatott ifju között *Mariska* egyetemi tanár is jelen volt. Egyik elbuktatott ifju, látva kartársainak nem érdem-

szertini kvalifikálását, dühre gerjedve felkiáltott: »Alávalóság a mit cselekesznek! Mennyit kell fizetni, hogy átérasszék az embert! Mi?! Magok buktattak meg? Hát nem tudtam én felelni? Alávalók!« Ekkor revolvert rántott elő, mondván: »Ne ijedjenek meg, nincsen megtöltve!« S midőn Király erre nevetni kezdett, teljesen kikelve magából, szinte ordított:

— Ne nevéssen gazember! Vegye tudomásul, a hol legelőször találom, levőm mint egy kutyát!

Király és Schwartz felháborodva kérdészködtek Timontól az ifju neve után, ki büszkén, göggel kiáltott a tanárok felé:

— Rischitz Andor a nevem!

A tanárok a dologról illetékes helyen jelentést tettek.

KOZGAZDASAG.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántúli eredeti távirata. —

Határidők.

	Budapest, nov. 14.
Buza októberre	7 84
Buza áprilisra	8 80
Tengeri	5 14
Rozs okt.	6 69
Zab ápr.	6 98
Káposzta, repszé, aug.	—

Értéktőzsde.

	Budapest, nov. 14.
Osztrák hitel	625 50
Magyar hitel	629 50
Államvasut	624 50
Rimamurányi	416.—
Magyar jelölés	483.—
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1901. nov. 14-én.

Magyar aranyjárdék 4%	118 10
Magyar koronajárdék	92 95
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4 1/2%	121 25
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2 1/2%	100 25
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	119.—
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	93 25
Italmérségi jog megváltási kötvény	99 80
Borváltó-szlavónföldterhermentesítési kötvény	98 55
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	178 50
Tiszszabályozás szept. sorsjegyek kölcsön	144.—
Osztrák járadék papirban	98 80
Osztrák járadék ezüstben	98 15
Osztrák járadék aranyban	118 90
Osztrák korona járadék	95 50
Osztrák államsorsjegyek	138 50
Osztrák magyar bank részvény	16 02
Magyar hitelbankrészvény	686.—
Osztrák hitelintézet részvény	620.—
Párisi vista	95 20
20 frankos arany (Napoleon'or)	19 04
Németbirodalmi márka	239 25
London vista	95 20
20 márkás arany	28 47

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Kitünő borok.

Szőlőmből beköltözvén, *lakásomon* ugy *idei ujbör*, mint *ő kiváló finom palaczkozott boraim* — literes üvegekben — *ugy nagyváradi*, mint *ménesi és gyoroki* szőlőim terméséből eladók **32 krtól 1 f. 20-ig** literenként, üveg nélkül.

Kitünő saját termelésű *csemege szőlőt* is adok el *különként 45 krajczárért*, — mig készletem tart.

Molnár Lajos,

Schlauch-tér, 18.

Belépési felhívás

a „Polgári takaré- és segély-szövetkezet“

VII-ik évtársulatába.

A **Polgári takaré- és segély-szövetkezet** 1902. január 1-én új évtársulatot nyit, mely 156 héten át, vagyis 1904. év végeig tart. — Mindenki tetszés szerinti számban jegyezhet üzletrészeket s minden üzletrész után hetenként 20 fillér (10 kr.) fizetendő. A három év eltelté után az évtársulat feloszlik s az összes jövedelem a résztvevők között felosztatik és mindenki megkapja a befizetett tőkét a felmerült haszonnal együtt.

A szövetkezet célja a takarékoságot előmozdítani és önségélyt nyújtani, a mennyiben a tag heti betétei által önmagának tőkét gyűjt, mely a heti részleteiben való befizetések dacára is a takarékpénztári kamatozásnál magasabb nyeresémet osztoleket hoz és mert minden tag az általa befizetett összeg 4% részét 6%-os kamattal mellett minden előleges bejelentés nélkül kölcsönkép felveheti.

Vidéki tagok a heti fizetéseket postai cheque-lapok útján teljesíthetik.

A szövetkezetbe való belépés alkalmával üzletrészenként 10 fillér (5 kr.) beiratási díj fizetendő s egy heti részlet befizetése után már mindenki megkapja saját nevére írt könyvecskéjét.

Szövetkezetünk jelenlegi tisztelt tagjait, valamint mindazokat, kik az 1902. január 4-től kezdődő 7-ik ciklusnak tagjai óhajtanak lenni, felkérjük, hogy a felvétel iránt intézeti üzlethelyiségünkben (Kossuth Lajos-utca 4. sz. a.) mielőbb jelentkezni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1901. október hó.

A „Polgári takaré- és segély-szövetkezet“

223-10-2

igazgatósága.

A 7-ik évtársulat befizetési napjai:

Kedd délután . . . 3—5-ig.

Szombat délután 3—5-ig.

A szövetkezetnek ez időszereint 2500 tagja van, több mint 45000 üzletrészszel.

Most lehet legolcsóbban
női és férfi fehérneműt, vásznat és asztalnémet
beszerezni!

Menyasszonyi kelengyék!

Teljes végeladás!

Kunz József és társa cég,

225-0-112

Nagyvárad, Szt. László-tér.

Ö cs. és apost. kir. Felsőháznak legfelső elhatározása folytán.

A polgári jótékony célokra szánt

XXXIV. cs. kir. államsorsjáték.

Ezen az Osztrák Birodalomban egyedül törvényesen engedélyezett pénzsorsjáték 16.404 nyereményt tartalmaz készpénzben 442.900 korona összegben.

A főnyeremény 200.000 koronára rug.

A nyeremények kifizetéseért a cs. kir. lottójövedék kezkesedik.

A huzás visszavonhatatlanul 1901. évi december hó 12-én fog megtörténi.

Egy sorsjegynek ára 4 korona.

A sorsjegyek Bécsben a cs. kir. államsorsjátékok osztályánál III. ker. Vordere Zollamts-strasse 7. sz. a. továbbá lottógyűjtődékekben, dohánytözsdekben, adó-, posta-, táviráda és vasuti hivataloknál, váltóüzletekben stb. kaphatók. Játéktervek sorsjegyvételére részére ingyen adatnak ki.

A sorsjegyek portómentesen küldetnek szét.

221-6-10

A cs. kir. lottójövedéki igazgatóság államsorsjátékok osztálya.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA R. T.

Nagyvárad, Apáca-utca 3. szám.

Művek,
folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:
izléses kivitelben
mindennemű
nyomdai munkákat
jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfek,
számlák, falragaszok,
báti meghívók,
tánczrendek, étlapok,
naptárak,
palaczkfeliratok,
névjegyek,
gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.